

Inserati se sprejemajo in velja risopna vrsta

3 kr., če se tiska 1krat.

12 " " " " 2 " "

15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se je ta primerno zmanjša.

#### Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravilstvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijati hiši, II. nadstropji.

# SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto 10 gl. — kr.  
za pol leta 5 " — "  
za četrť leta 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto 8 gl. 40 kr.  
za pol leta 4 " 20 "  
za četrť leta 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Ročne ulice št. 5.

Izide po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

## Dogodki v Litiji.

Kaj lepa je „storija“, ki se poroča iz Litije, in cela Avstrija strmi nad dogodkom, ki je nezaslišan v zgodovini avstrijskega uradništva. Pač so se uradniki krive storili že večih hudodelstev, pa da bi se okrajni glavar, tedaj že precej visoko postavljen uradnik krivega storil tako pobalinskega čina, kaj takega je nezaslišano. Da je stvar resnična, priča nam lastnoročni podpis litijskega župana Koblerja, ki je vložil na deželno predsedništvo pisano pritožbo, ter jo podprl s pričami. Ker so dunajski časniki dogodek in županovo pritožbo že priobčili, toraj tudi nam ni treba dalje molčati. Da so okrajni glavar Vestenek, in z njim dva druga uradnika in vodja žendarmarijske postaje pa nekaj rudarskih uradnikov bombardirali s kamenjem in kepami neko hišo v Litiji, v kateri stanuje okrajni komisar Delkot, da so pobili 24 šip, ter napravili škode za sedem goldinarjev, ter s tem bombardiranjem ob enajstih po noči zbudili iz spanja litijske tržane, to je čin, ki se sicer pričakuje le od pijanih fantinov, ne pa od mož, ki bi morali čuvati nad javno varnostjo in javnim redom, to je čin, nad katerim se svet toliko čudi, da niti pravega izraza za obsodbo takih mož ne najde, to je madež za celo stranko, ktera je dolgo časa dovolj tega Vesteneka častila kot svojega voditelja. To je hud udarec za celo nemškutarijo na Kranjskem, in za „ustavoverno“ politiko, ki nam je take može za varuhe javnega reda v deželi pustila.

To ni prvi nevredni čin slaboglasnega litijskega glavarja, v deželnem zboru je bilo slišati in po slovenskih časnikih je bilo brati že mnogo Vestenekovih grehov, samovoljnih, proti postavnih činov tega moža. Poslanec Svetec mu je v obraz rekel, da on (Vstenek) še ni dorasel za tako službo, kakor je okrajni glavarstvo. Toda slovenskih poslancev in slovenskega javnega mnenja vlada še nikdar ni poslušala, in Vestenek je ostal prej ko pozneje „litijski paša“. Mera njegovih pregreh nad našim narodom se je zdaj vendar enkrat napolnila, sam si je vrat zavil, in n hčega ne more več rešiti, če je prav ministra Konrada zet. Da tak človek ne more ostati več okrajni glavar, niti v Litiji, niti kje drugje, to je jasno; da tak človek, ki se tako pobalinsko obnaša, ne more ostati več deželni poslanec, to je tudi jasno.

On je politično mrtev in zapustil bo našo deželo brez časti in brez milovanja; celo njegova stranka se pri takih okoliščinah ne more javno zanj potegniti.

Naši listi so bili dostikrat zaseženi, nam se je očitalo sovraštvo do Nemcev, do uradnikov in celo do države, ako smo se pritožili čez samovoljno in nepostavno ravnanje nekterih nemškutarskih uradnikov. Sedaj pa se bo ves svet lahko prepričal, da so bile naše pritožbe opravilene. In to je politični dobiček, ki ga imamo od tega dogodka. Zdaj nam bo vlada morda vendar verjela, da imamo pri nas uradnike, ki se za druge slotrije več brigajo, ko za svojo službo, ki se pečajo najraje s politično agitacijo, ter brez ozira na vladne na-

mere in želje na svojo roko proti narodu delajo, ter svojega sovraštva do našega naroda, med katerim in od ktereга živé, nikakor ne skrivajo.

Vstenek bo šel, naj bi šli za njim vsi taki, kakor profesor „schweinelanda“, in še mnogi drugi, ki jih za danes ne imenujemo, pa so nam vsem na jeziku. — Želeti bi se ve da bilo, ko bi se mi tako utrdili, da bi nam taki ljudje à la Vestenek, Heinrich, Derbič, Zima, Pirker itd. nič škodovati ne zamogli, in ta čas bo prišel, ko bomo vsi toliko zavedni, da bomo skupno naše pravice branili, ko bomo gospodarji v svoji deželi, — do tje pa nam je za trenotek se ve da že nekoliko pomagano, ako se odstranijo najhujši naši nasprotniki, čeravno nismo osigurani, da se nam pošlje na mesto odišlega drug sovražnik.

## Razmere v Primorji.

Slovenci res ne moremo dobre volje biti, če pomislimo, kako se nam godi po vseh deželah, koder prebivamo. Tasse ne gane prsta za nas, vse je še skor tako, kakor je bilo pod Lasser-Auerspergom. Koroški Slovenci zdihujejo pod istim neznoznim pritiskom, kakor prej, ne za las se jim ni stanje zboljšalo; štajarski Slovenci so v strahu Waserjem in Heinricherjem; na Kranjskem nemškutarji še gorko sedé na svojih sedežih, edini Kaltenegger se je moral umakniti, sicer je pa vse pri starem, ni se nam moč znebiti ni Heinricha ali pa Vesteneka; v Primorji pa vlada „ustavoverna Lah“ baron de Pretis. Nemci in Lahi so si v Pri-

## O samamoru.

Zgodovinar protestantski Buckle ni upal priznati v delu svojem „zgodovina civilizacije“, da je v zamljah protestantskih samomor bolj navaden nego v katoliških. Statistika pa, izdana za leta 1865—1875, nam potrjuje, kakor kaže primera sledeča:

V reformovanih kantonih švicarskih je vsako leto jeden samomorilec izmed 3896 prebivalcev; v kraljestvu Saksem med 4160 prebivalci; v protest. delu Pruskem med 5.640; na Danskem med 5529 prebivalci; v protest. delu Bavarskem med 6660 prebivalci; na Angleškem med 8980 prebivalci; na Francoskem med 10.580 prebivalci; v katol. delu Pruskem med 14.285 prebivalci; na Avstrijskem med 16.980 prebivalci; v katol. delu Bavarskem med 20.000 prebivalci; v Belgiji med 25.600 prebivalci; v Italiji med 48.900 prebivalci; na Španskem med 98.200 prebivalci; na Portugalskem med 100.000 prebivalci.

Znamenja ta kažejo, da se prikazuje največ samomarov po deželah, kjer vlada nevera največja, bodisi v zemljah protestantskih, reformovanih kantonih švicarskih, bodisi na ka-

toliškem Francoskem. To pa je čisto natorno; kajti človek, ne verujoč v onstransko življenje in previdnost božjo, ki je nesrečen in nima najmanjše nade, da se mu zboljšajo razmere, mora poiskati rešitev v samomoru. Številke te statistične pa so neugodne vsem svobodnjakom, zato si iščejo različnih mogočih vzrokov, da bi osvetili in opravičili tako pogoste samomore. Glavni vzrok jim je nedovoljna omika, a pri tem pozabijo, da prav med tako zvanimi omikanimi je samomarov največ. Zvračajo tudi krivdo na obnebe ter velé, da pusti sever ljudem bolj ogreni življenje, nego topli jug; vendar so na severnem Ruskem samomori mnogo redkeji, nego na južnem Švicarskem in poleti je samomarov več, nego pozimi. Dalje tudi mislijo, da glavni vzrok samomorov je melanholija in vznemirjenost življenja dušnega; radi sicer pritrdimo, da ima v tem morda 25 odstotkov vzrok svoj, a kako si hočemo razlagati družih 75 odstotkov? Kakor nam znano, narašča dandanes število osabljenja duševnih prav tako naglo, kakor število samomarov, in moramo večidel v teh okoliščinah iskati si vzrokov. Žalostni so to nasledki bogotajstva.

Kar se tiče zgoraj omenjenih števil, bile bi za zadnja leta še mnogo večje, a tudi o teh smemo reči, da so v resnici više, nego na papirji. Koliko samomarov zakrijejo ogledniki mrtvih, da s tem dotičnim družinam prihranijo sramoto!

V mestih so samomori mnogo številnejši nego na deželi, — zopet zaradi tega, ker vlada v mestih večja nevera in nenravnost. Omenili smo že, da večja izobraženost množi samomore, vendar bi bilo krivično trditi, da ima omika v obče take žalostne posledke. Ne, prava omika ne rodi tako slabega sadu, pač pa tako zvana moderna omika. Vendar je tudi dokazano po statistiki, da je v deželah, kjer zakoni silijo mladino v šolo, več samomarov, ter da so bolj navadni pri moških, nego pri ženah, ker je ženski spol bolj veren, nego moški.

Ostrupljenje bilo je nekdanj najbolj navadno samomorilec, a sedaj je bolj moderno, da se obešajo, potaplajo ter streljajo. Da je preobilo število ljudi ter iz tega nastalo tekmovanje pri zaslužku tudi vzrok samomoru, ne tajimo; a vendar trdimo, da glavni vzrok je pomanjkanje vere. Kdor izgubi vero, mnogo teže prenaša bolesti in trpljenje, s katerim je tako obito ob-

morji roke podali, da skupno sovražijo Slovane, ki ima večino v deželi in je nje pravi gospodar. Razmere na Primorskem so take, da mora človek kar čuditi, kako zamore Taaffe to trpeti, ki vendar pravi, da zastopa avstrijske koristi. Taaffe je rekel, da ne bo pustil nobenega naroda v Avstriji zatirati, — ka hočejo take obljube, če pa ne odpravi starih, v nebo vpajočih krivic, ki jih trpe v nekaterih deželah Slovani! Naj bi Taaffe enkrat pogledal na Koroško ali pa v Istro, na Štajarsko ali v Šlezijo, pa bo kmalo stvar drugače sodil in ne bo pustil vsega pri starem! Hrvatje v Istri nasproti lahomom kakor brezpravna „raja“ nasproti Turkom, in vendar so oni Avstriji vdani, vladni carteljčki lahonski pa ne!

Kako lepo je vredjena ravnopravnost na rodov v Primorji, bomo spoznali iz sledečega Nemci, ki jih nikjer nič ni, imajo štiri srednje šole v svojem jeziku, namreč gimnazije v Paznu, v Trstu in v Gorici, pa realko v Gorici; Lah imajo svojo laško gimnazijo v Trstu; večina prebivalstva, zvesti Slovani, pa nimajo nobene srednje šole!

Tista peščica Nemcev, kar jih je na Primorskem, ta dežele ponemčiti ne more; Slovanom pa tudi svobode po nobeni ceni ne privoščijo, zato jih raje prepuščajo bolj številnim Lahom, da jih ti zatirajo, kar se v parlamentarnem jeziku imenuje „verfassungstreu.“ Da „irredenta“ v Trstu javno po ulicah hodi, tega noče videti ne lahonski magistrat, ne „ustavoverno“ namestništvo. Laški in nemški časniki v Trstu so kot pravi bratje zedinjeni v tem, da enoglasno tajé celo „irredentovsko“ rovanje. Na misel nam ravno pride, da sta tudi Herodež in Pilatus postala prijatla, ko je Herodež Kristusa poslal k Pilatu, da naj ga obsodi. Tako sta tudi Lah in Nemec v Primorji postala prijatla, odkar je Nemec poslal Slovenca k Lahu, da naj ga ta obsodi. Čeravno sicer sovražnika, znajdeta se Lah in Nemec v Primorji na eni poti skup, namreč v sovraštvo do Slovana.

Na Nemce se v Primorji ni moč ozirati, ker jih je premalo; tedaj ostaneta le dva faktorja, Slovan in Lah. Prvi je Avstriji zvest, drugi gori za zedinjeno Italijo in imenuje Humberta „svojega“ kralja. Avstrijska vlada se

mora odločiti, na kterege teh dveh faktorjev se hoče zanašati. Ali je pač odločitev težka za avstrijskega ministra? *Difficile est, satyram non scribere!*

Ali bodo šole in uradnije na Primorskem še vedno laške ostale, in ali se bodo v šolah še vedno izgojevali „irredentovci“? Ali je v Primorji še dolgo mogoč tak namestnik, ki veldzadajstvu ne stopi energično za vrat? Ali bi ne bilo dobro, da bi se Primorje združilo s Kranjsko, da bi tako Avstriji vdani živelj prevago dobil v deželi? To so vprašanja, ki se nam nehoté usiljujejo v pogledu na primorske zadeve. Uriva se nam pa še drugo vprašanje: ali bomo mi Slovenci še nadalje zamogli podpirati Taaffejevo vlado, ki se za naše pritožbe tako gluho kaže??

## O prvi kranjski naselbi v Bosni.

Kranjska ima polovico ljudi odveč; celó premalo pa jih ima Bosna; prav zato pa vanjo namenjam Kranjcem pot odpreti. Iz tega namena sem vložil po sv. Martinu prošnjo, naj bi dala visoka vlada v Bosni 30 kranjskim družinam državne zemlje ali čisto zastonj ali vsaj po nizki ceni, ktera bi se poplačala v večletnih obrokih, da bi zamogle družine z 2 do 300 goldinarji gospodarstvo pričeti. Odgovor mi do danes še ni došel, toraj ne vem, bomo li uslišani ali ne. Družin za tako državno zemljo imam za letos že dosti; nadjam pa se, da jih bode drugo leto večje število potreba, kakor letos. Zravno teh ubožnih družin se je pa oglasilo dozdaj že 15 takih, ktere bi si rade za denar zemlje nakupile poleg onih družin, ter bi z njimi skup napravile svojo faro in srenjo, popolno neodvisno od Bošnjakov.

Jaz pa želim, naj bi se takih družin še dosti več oglasilo, da bi bila prva kranjska naselba v Bosni dosti močna na vse strani. Kdor ima denarja vsaj 8 do 10 sto goldinarjev, zamore si za eno družino dosti neobdelane zemlje nakupiti in še gospodarstvo a prvo silo začeti ter s pomočjo sosedov naj potrebniša poslopja postaviti. Res bi si sam ne mogel pomagati, ako bi že tudi zemljo imel,

ali v družbi bi pa shajal. Kdor namreč hoče v tej družbi iti v Bosno, se mora zavezati, da bode skozi tri leta pripravljen tudi drugim pomagati z delom, kterege on zna, drugi pa bodo njemu pomagali. Ker bode imela ta zadruga vse potrebne rokodelce med seboj, se bodo tudi poslopja stavila ne za plačo z denarjem, ampak za povračilo z delom: drugače bi se v Bosni ne shajalo še z več tisuči ne. Zapuščena ta zemlja nima domačih rokodelcev, tuji zahajajo vanjo, pa tudi dobro znajo rajtati, da stane novo poslopje v Bosni po okolnostih in raznovrstnih delih tri ali celó petkrat več, kakor na Kranjskem.

Ako dobé one družine državno zemljo, moramo iti tje kaj, kjer bode zemlja odločena, kar po našem odhodu pa se bode poiskala za nakup pripravna zemlja; ako pa prošnja ne bode vslišana, one ubožne družine vsaj letos ne bodo zamogle iti v Bosno; vendar pa sem jaz pripravljen dol peljati té družine, ki se želé nakupiti, samo da jih bo vsaj 30 po številu. Ker daljene bomo vezani na kraj, nam bo kazalo iti proti Banjiluki, kjer je zrak še dosti zdrav, zemlja rodovitna ter blizo hrvaške meje; tudi ste ondi že dve nemški naselbi, s kterima bi se zvezali v srenjo in faro, kjér duhovna še nimate. Visoka vlada pa zahteva za naselnike dobre kristjane, marljive in večé delavce, ter trezne in varčne ljudi; toraj nikakor ne smem sprejemati v to društvo slabih kristjanov, lenuhov in potepuhov, pijancev in igravcev, prepirljivcev in zapravljevcev, ali celó sleparske in tatinske žilice.

Pogumne družine (plahe in boječe o začetku niso dobre), ki želé v to zadrugo stopiti, ter imajo potrebni denar že gotov ali ga vsaj do sv. Jurja zamorejo v roke dobiti, naj se oglašé pri podpisnem kmalo, vsaj do sv. Gregorja, ali ustmeno ali pismeno, pa naj tudi zapišejo, koliko denarja premorejo, pa še delo (rokodelstvo), ktero znajo, faro, vas, hišno številko ter priimek, da se jim zamore odgovor poslati.

Kdor pa do zdaj še nima denarja, vendar bi ga zamogel dobiti do jeseni ali vsaj do zime, naj se bo kasneje oglasil. Gospode duhovnike lepo prosim, naj to povedó pripravnim družinam, ako bi ktera veselje imela do Bosne, kjer bo težko življenje vsaj dve leti, tretje že lažje, dalje pa upam dosti bolje kakor na Kranjskem. Tudi jih prosim, naj se ozró nekoliko po zakristijah in predalih, morda dobodo marsikako zavrženo stvar, ki bi bila pa za cerkev nove naselbe dobra. Obod bodo že naselniki naredili, ali znotraj bo prazno, da bode ta cerkev prav resnično najubožniša memo vseh družin bosanskih. Kdor kaj najde, naj mi blagovoli po dopisnici naznaniti, da bom zvedel, česa se o potrebi smem nadjati, in kaj bo treba za denar novo naročiti. Ako se nameravana naselba resnično v Bosno poda, bom že poprej naznanil, kamo naj se pošlje vsaka cerkvena stvar, da bom vse skup potem seboj peljal.

V. Lah,

kaplan v Naklem pri Kranji.

## Politični pregled.

V Ljubljani 14. februarja.

Avstrijske dežele

Čudno je, zakaj se nemškutarji za šole tako poganjajo. Te dni je bil v državnem zboru predložen **Lienbacherjev načrt** za skrcenje šolske dolžnosti. Liberalno-nemški poslanec Beer je eno celo uro govoril proti temu predlogu; še bolje pa je naredil nemško-libe-

darovana večina prebivalcev zemeljskih. Obup se hitro polasti brezvercev.

Najlepše pa nas uči zgodovina, s čem se to zlo podpira, s čem zavira. Pythagoras prepoveduje samomor iz istega vzroka, kakor poznejši moralisti krščanski, ker nikdo nima pravice opustiti mesta, kamor ga je postavil Bog; isto, dasi manj odločno, trdi tudi Plato. Aristoteles je proti samomoru, ker državljani ž njim prelomi dolžnosti, ktere mu naklada država. Plutarh naziva samomor babji, možu nedostojni; novi platoniki ga zavračajo, ker provzročuje nered duši ter jo onečištuje. Cicero ga zametava, vendar navaja mnogo vzrokov, vsled kterih je samomor opravičen. Mark Avrelj omahuje v sodbi svoji; Seneka pa in šola stoiška ga opravičuje, posebno Plinij. A ne le stoiiki, ki imajo vzor svoj v Katolu, marveč tudi mnenje občno pokvarjenega Rima za cesarjev javlja se tolerantnim nasproti samomoru, ki je množil se z nevero. Slednjič razglasili so ga stoiiki za čednost, čemur pritrjuje v Nemcih Schopenhauer ter verni mu naslednik Hartmann s svojim splošnim pesimizmom.

Koran mohamedanski obsoja samomor. V početku krščanstva in poslej v srednjem veku

izginil je samomor skoraj popolno; pač pa se je prikazoval pri krivovercih kakor pri Docatistih v četrtem stoletju in pozneje zopet pri Albigenih, ki so smatrali radovoljno smrt za lakoto zaslužljivo. V reformaciji ter prekuciji francoski bil je zopet samomor bolj navaden. Prekucija je sicer prešla, a nasledki kažejo se vedno bolj žalostni.

Vemo toraj iz zgodovine, da čem bolj se človeštvo oddaljuje veri pravi, tem bolj navadna je grozna posledica nevere, samomor. Mnogo se vkvarjajo učenjaki današnji, da bi pozvedeli po vzrokih samomorov, si belijo glave, kako bi bilo moč priti temu v okom, a vsa preiskanja modroslovna so brezupna, dokler ne posuje zopet mili žar svete vere vsemu človeštvu; kajti jedino vera more ustaviti to strašno prikazen, ker vera uči človeka v pravem svetlu gledati srečo a tudi nesrečo. Blagor mu, komur še ni veri sovražao stoletje naše vzelo tega tako drazega zaklada, iz kterege si zajemlje v dnevih poskušnje potrebne mu pomoči. „Pridrvi ploha, prihrume povodnj, razburjo vse vetrovi, ter se zaganjajo ob hišo; a hiša ne pade, ker zidana je na skali.“ „Čech“

ralec Promber, ki je rekel, da bodo nemškutarji Pruse na pomoč poklicali, če se šolska postava spremeni. Kaj jim je toliko na osemletni šolski dolžnosti? Spazili so, da so taki ljudje, ki po osem let v šolo hodijo, radi liberalci, kakor je to na pol izobraženih navada, nadalje pa so tudi spazili, da so taki radi nemškutarji, posebno, če so ljudske šole nemške. To jih tedaj greje, da so tako vneti za šole. Vkljub temu pa bo Lienbacherjev predlog sprejet. Ustavoverci sicer pravijo, da je za spremembo šolske postave treba dvetretjinske večine, pa to jim menda ne bo obveljalo, sicer pa to razsodi predsednik.

Centralisti sedanjemu **državnemu zboru** očitajo, da je sterilni, to se pravi, da nič koristnega, plodonosnega ne sklene. Kdo pa je temu kriv drug, če ne centralisti, ki obravnave z nepotrebnimi govori zavlačijo! Tako je nemško-liberalec Friedmann eno celo uro govoril za premembo opravielnega reda, ko je moral vendar že naprej vedeti, da njegov predlog ne bo sprejet.

#### Vnanje države.

Ljudski shod v **Klimu**, ki so ga sklicali Garibaldovci, bil je obiskan od 3000 ljudi, ki so se izrekli za občno volilno pravico. Sicer se ni nobena nesreča zgodila. V imenu Trsta je bil navzoč neki Cavalotti.

Vsled velike zmagi **Rusov** nad Turkinci v Aziji zgubili so divjaki pogum in se podajajo. 7000 družin se je že oglasilo pri generalu Skobelevu, ki jim pusti dajati živeža za najsilnejšo potrebo.

#### Izvirni dopisi.

**Z Dunaja**, 12. februarja. (Iz državnega zbora. — Predlog o zemljišnem davku. — Vstanovitev kirurških kurzov. — Vestenec. — Vreme.) Državni zbor je sprejel včeraj postavo zoper oderube tudi v tretjem branji; liberalci so večinoma glasovali zoper to postavo, ki bo vsaj nekoliko ovirala brezvestno in neusmiljeno ravnanje njihovih pajdašev. Tudi postava o povikšanji koleka pri igralnih kvartah bila je včeraj v drugem branji dovršena.

Potem pa se je pričela obravnava o znižanju šolnega obiskovanja ljudskih šol na 6 let. Poročevalec Lienbacher je rekel, da mu v pojasnilo ni treba dolgo govoriti, ker imajo poslanci dotični nasvet že 11 mesecev v rokah. Prvi je za njim poprijel besede poslanec Beer kot poročevalec manjšine šolskega odseka, ter je zvezal toliko liberalnih otrob, da je predsedalo že liberalcem, ki so se raje sprehajali po mostovžih, kakor da bi bili Beera poslušali. Za njim je govoril liberalec Promber skoraj še bolj zmedeno kakor prvi. Čuda to pač ni, ker so liberalci v zadregi, kako bi opravičili svoje upiranje nasproti željam kmečkega prebivalstva, ktero se povsod pritožuje, da svojih otrok ne more po 8 let v šolo pošiljati. Že v šolskem odseku so pripoznali, da so pritožbe kmečkega prebivalstva opravičene, zato pa si niso upali naravnost nasprotovati Lienbacherjevemu nasvetu, ampak so skušali isti namen doseči po drugi poti. Lienbacher je bil namreč nasvetoval, naj se šolstvo od 8 let skrči na 6 let. Ker se je pa minister temu nasvetu upiral in žugal, da ga ne bode mogel priporočiti v najvišje potrdilo, nasvetovala je večina šolskega odseka v porazumljenji z ministrom Konradom, da se prepusti deželni zborom določiti, ali naj otroci namesto 8 let le 6 let hodijo v vsakdanjo šolo, sedmo in osmo leto pa le o posameznih dnevih (nedeljah in praznikih). Temu nasproti pa liberalna manjšina priporoča, naj se dotična

pravica ne daje deželnim zborom, ampak naučnemu ministru. To je toraj razloček med obema nasvetoma, o katerih se bo te dni veliko govorilo, ker je bilo že včeraj vpisanih 16 govornikov zoper in 11 za Lienbacherjev predlog.

Včeraj je tudi poslanec Friedmann jako obširno in dolgočasno vtemeljeval svoj predlog o premembi opravielnega reda ter nasvetoval, naj se reč izroči posebnemu odseku 15 udov, da jo pretrse in o njej poroča. Pa že pri glasovanju je ta nasvet padel v veliko britkost in razkačenost poslanca Friedmanna, ki bi na vsak način rad postal prva in najmerodajniša oseba v državnem zboru. Na koncu se je pa je grof Harrach vlado interpeliral o ljudskem številjenju na Dunaji, kjer se je mnogim Čehom, ki nič nemški ne znajo, siloma nemški jezik zapisal kot občevelni jezik.

Vlada je včeraj državnemu zboru izročila tudi predlog o glavni svoti zemljišnega davka za prihodnjih 15 let, ter za vsako leto zahteva 37 $\frac{1}{2}$  milijona goldinarjev. V tem predlogu vlada skuša tudi pomagati tistim kmečkim posestnikom, ki bodo morali vsled nove vcenitve več zemljišnega davka plačevati kakor doslej. Določuje namreč, da dotlej, ko še ne bodo rešene pritožbe, se ne sme nobenemu posestniku več davka nakladati, ko k večem 10 odstotkov v letu 1880 plačane svote. Ako bi bil n. p. kdo lani imel s prikladami vred 50 gld. davka, po novi vcenitvi pa 100 gld., mu za l. 1881 ne smejo vračunati 100 gld., ampak samo 55 gld. in za čas od 1. januarja do konca junija 1882, ko imajo biti pritožbe dovršene, ne 50, ampak samo 27 gld. 50 kr. Ko bodo pa pritožbe rešene, se tudi ne bode naenkrat zahteval ves višji davek, ampak le polagoma vsako leto za eno desetino povikševal. Kdor je imel na primer l. 1880 zemljišnega davka 20 goldinarjev, in bi ga moral po novi vcenitvi plačevati 25 gld., bode l. 1882 plačal 22 gld. 30 kr., l. 1883 le 22 gl. 60 kr., l. 1884 le 22 gl. 90 kr. itd. vsako leto samo 30 kr. več, in še le l. 1891 ga bode zadela cela svota 25 gld.

Postava na dalje določuje, da se mora tistim, ki bi morda letos več davka plačali, kakor ga bode po rešenih pritožbah nanje prišlo, za prihodnje leto zaračunati znesek, ki so ga preveč plačali. Ako bi n. pr. kdo letos plačal 30 gld., po konečni rešitvi zemljišnega davka pa bi se pokazalo, da ima le 20 gld. davka, se mu bode 10 prej vplačanih gold. povrnilo, oziroma zapisalo za prihodnje leto. Jako ugodna je tudi določba za tiste, ki bi se jim bil davek vsled pritožb morda pomnožil še bolj, kakor je bil že prej. Ako bi n. pr. kdo l. 1880 imel 50 gld. davka, po novi vcenitvi pa l. 1881 le 42 gld., po rešenih pritožbah ali reklamacijah pa 60 gld., bi moral po postavi od 28. marca 1880 za l. 1880, do plačati 18 gl. gld., za čas od 1. januarja 1881 do konca junija 1881 (pol leta) pa 9 gld., toraj skupaj 27 gld. Po novi postavi pa bode imel doplačati samo 19 gld. 50 kr. in še teh ne naenkrat, ampak v 10 letih, toraj vsako leto samo 1 gld. 95 kr. Ako bi bil pa kdo imel l. 1880 n. pr. 40 gld. davka, po novi zemljišni vcenitvi pa 46 gld. in po dovršenih pritožbah 54 gld., mu za čas od 1. januarja 1880 do konca junija 1881, za ktere ga bi moral po postavi od 28. marca 1880 doplačati 12 gld., ne bode treba nič doplačevati. Postava je toraj zares jako ugodna zlasti za tiste kmečke posestnike, ki bodo vsled nove zemljišne vcenitve več davka imeli, zato pa pričakujemo, da se bo tista vznemirjenost in razkačenost skoraj polegla, ktero so liberalci nedavno zlasti

po Avstrijskem, Štajarskem in Tirolskem tako umetno gojili.

Sicer pa desnica ne bode samo pri tem predlogu ostala, ampak bode še kaj drugega storila, da pokaže svojo skrb za kmečko prebivalstvo. Največ vriša so bili napravili sklepi centralne komisije, in zlasti nemški kmetje nimajo pravega zaupanja do nje, da bi se od nje nadejali ugodne rešitve svojih reklamacij ali pritožb zoper novo vcenitev zemljišč. Že Tirolec Ignacij Giovanelli je bil v Hohenwartovem klubu sprožil misel, da naj se sedanja centralna komisija razpusti in nova izvoli. To se v tem smislu, kakor je želel Giovanelli, sicer ne more zgoditi, pač pa se bode skoraj gotovo stavlil predlog, naj se centralna komisija razpusti in za rešitev pritožb ali reklamacij voli nova komisija 40 udov, katerih 18 bi volila zbornica poslancev, 6 go-poska zbornica, 16 pa denarni minister. Tudi obrok za te pritožbe naj bi se za pol leta, to je do konca leta 1882 podaljšal. Na vsak način se kaže, da bode desnica pri tem vprašanju složno ravnala, in da se sedanja večina državnega zbora ne bode pri tem vprašanju razbila, kakor so mislili liberalci.

V budgetnem odseku je dr. Vošnjak poslancu Hausnerju vrnil zaušnico, ktero mu je bil ta jako neprilichno zasolil, ko je bil govor o irredentovcih v Trstu. Hausner je namreč predlagal, naj se vseučilišče v Levovu pomnoži z medicinsko fakulteto, pa dr. Vošnjak je rekel, da bi to prizadevalo veliko stroškov, ne da bi imelo posebnih korist. Pri glasovanju je res Hausnerjev predlog padel z vsemi proti 10 glasovom. Ob enem pa se je sprožila misel, da bi bilo glede pomanjkanja zdravnikov po deželi dobro zopet vstanoviti nekdanje kirurške kurze, ktere je že v lani dekan Pflügel toplo priporočal. Še liberalci so naravnost rekli, da bi glasovali za vstanovitev takega kurza v Ljubljani.

Poročila o dogodkih v Litiji in o nezaslišanem obnašanju tamošnje Vestenekove garde so zbudila veliko strmenje. Ljudje so se popraševali, je li kaj takega sploh mogoče! Prepis pritožbe občinskega predstojništva so naši poslanci izročili ministerskemu predsedniku. Vendar pa ministerstvo neče seči v delokrog deželne vlade ljubljanske, ampak pričakuje se, da bode že ona skrbela za čast in dobro ime uradnega stanu, ter okrajnega glavarja Vesteneka suspendirala in zaukazala strogo preiskovanje. Liberalni listi o dogodku ne črhnejo besedice, dasi bi bili že napolnili cele predale s poročili, vvodnimi članki itd., ako bi bili Slovenci kaj takega počeli.

Vreme imeli smo te dni gorko in južno. Danes ponoči pa je začelo hudo mestiti in zapadel je pol čevlja debel sneg. Ob enem je bila silna sapa in človeku skoraj ni bilo mogoče iti iz hiše. Proti poludnevju se je zopet nekoliko razsvetlilo in razvedrilo.

**Iz Motnika**, 9. sveč. — Med vsem glasbenim orodjem so gotovo orglje najpopolnejši godbeni „instrument“ ter imajo to veliko prednost pred drugimi, da smejo pri božji službi same peti, ko nasprotno drugo glasbeno orodje ne sme drugače sodelovati, nego pri spremljevanju pevcev. Zavoljo razlike ter vezave glasov, vzlasti pa zavoljo neke mirne vzvišenosti in dostojnosti se ne dajo orglje nikakor nadomestiti. Se ve, da tu le dobre, lepo vbrane orglje v mislih imam. Ako so orglje pohabljenе, tudi najbolji „virtuoz“ ne more vspešno jih rabiti, kakor pri najbolj vbranih organist ostane škripač, ki se jih ni mnogo in temeljito učil.

Tudi pri nas smo imeli do zdaj že davno za „staro šaro“ obsojene orglje. A čast firm Ign. Zupana v Kropi, koji je za nizko ceno orglje v popolno zadovoljni stan postavil, da bodo še mnogo let čast in slavo božjo vspešno povikševati mogle. Gosp. Zupan ni le orgelj lepo izprašil in razglašene registre lepo vbral ter jim primerni močnejši glas dal, temveč pridelal je namesto 3 mehov le enega novega, popolno zadostilnega, po novem načinu izdelanega.

Enako je tudi v sosedni fari Špitališki hudo razglašene orglje v občo zadovoljnost vbral ter z enim mehom enake baže previdel. Zato po vsej pravici zasluži Ign. Zupan in firma očitno pohvalo in zahvalo in vsestransko prav toplo priporočilo. I. G.

## Domače novice.

V Ljubljani, 15. februarja.

(„Matica Slovenska“) vabi k 50. odborovi skupščini v sredo 16. febr. t. l. ob 5. uri popoldne v Matici biši na Bregu, v kateri so na dnevnem redu tudi nasveti občnemu zboru.

(Preč. g. Mihael Potočnik,) spovednik v nunskem samostanu v Ljubljani, je postal lani škofijski duhovski svetovalec, letos pa častni papežev kamernik ali monsignor, ter so sedaj trije te dostojnosti v naši škofiji: preč. g. L. Jeran, J. Križaj in M. Potočnik. Čestitamo!

(Vabilo) k društvenemu plesu narodne čitalnice ljubljanske v nedeljo dne 20. februarja 1881, pri katerem svira vojaška godba. Začetek plesa ob 8. uri zvečer. Ta ples je le za čitalnične društvenike ter po njih morda vpeljane tuje goste, kateri naj se predstavijo kakemu odborniku. Vstopnine ni plačati nobene. Na to veselico vabi vljudno

odbor čitalničin.

(Naglost c. kr. okr. glavarstva.) Iz Šmarje pod Ljubljano se nam piše: „Prav posebno marljivo in hitro je brez dvombe okrajno glavarstvo ljubljansko. Županstvo Grosupeljsko je naznanilo 10. t. m. nu nemireč smrt nekega tujca, ki je zvečer ob 11. uri 9. t. m. nagle smrti umrl. In glej! še le danes t. j. 13. t. m., ko je g. župan nalašč poslal poto do c. kr. okr. glavarstva, prišel je odpi, da se umrli sme brez zadržka pokopati. Mrlič je tedaj ležal v mrtvašnici celih 90 ur.“

(Mestni zbor ljubljanski) je sklepal v svoji zadnji seji o prošnji zoper obrtniško delo v jetnišnicah. Odbornik Regali je z živimi barvami slikal revščino mnogih poštenih rokodelcev v Ljubljani, ki največ zato nima jo zaslužka, ker jim 300 jetnikov na Gradu konkurenca dela. Dr. Schrey je podpiral Regalijev predlog, dr. Suppan pa je nasvetoval, ker se dela ravno obrtniška postava, naj se prošnja ne pošlje samo pravosodnemu ministerstvu, ampak tudi gosposki in poslaniški zbornici na Dunaj. Ta predlog bil je enoglasno sprejet. Potem sta Potočnik in Regali še govorila zoper zvišanje colnine na petrolej, in se bo tudi v tej zadevi prosilo, pa najbrž brez uspeha.

## Razne reči.

— Dunajski nadškof ima biti po nekterih poročilih graf Schönborn, sedaj kanonik v Pragi; po večini pa vojaški škof dr. A. Gruša, kakor potrjuje tudi „Vaterland.“

— Zgodovinar Cesare Cantu je na Laškem je v visoki starosti umrl, kateri je bil pošten v cerkvenih in tudi slovanskih razmerah pred mnogimi nemškimi; na Dunaji pa

je umrl znani učitelj blaznih, gospod Bruno Schön.

— Dve barki vkup trčili ste na morji med Anglijo in Nemčijo. Nemška barka „Kronprinz Friedrich Wilhelm“ je treščila v angleško barko „City of Dublin“, ter jej vsekala tako rano, da se je „City“ v dveh minutah potopila. Tudi nemška barka je močno ranjena. Ljudi iz angleške barke so večidel rešili, le šest jih še pogrešajo. Nemški parnik „Planet“ je ravno memo jadral, ter rešil 12 ljudi.

— Dunajski tednik razglša spomenico profesorjev českih na vseučilišču praškem. Spomenica predlaga razdelitev zbora profesorkega v dva kolegija; dalje pravi o njem: Vsaka fakulteta razdeljena naj bode v nemški in česki zbor profesorski, začno naj šedanj: nemški in česki profesorji. Vsak zbor obravnava naj potrebno neodvisen od drugega. Tudi senat naj bi bil razdeljen glede narodnosti, ki bi reševal zadeve učiteljev in učencev svojih. V drugih vprašanjih, zadevajajočih vseučilišče, shajala naj bi se oba oddelka, ter reševala zadeve skupno. Dijaki, ki bi se oglašili k tej ali onej narodnosti, smeli bi tudi obiskovati predavanja v drugem jeziku; imajo pa ta predavanja isto veljavo, kakor če bi bili ondi vpisani. Svobodno izobraževanje s tem je je popolnoma ohranjeno.

— Iz Aleksandrije se poroča, da je sklenila tamošnja kolonija avstrijska, izvoliti iz srede svoje odbor, ki bi učinil priprave k dostojnemu sprejemu cesarjeviča našega v Aleksandriji. On obišče najprvo Egipt, odtod pada se v sveto deželo, kjer misli opraviti praznike velikonočne. Pričujoč bode slovesnostim cerkvenim o cerkvi sv. groba; po nedelji obišče Jeruzalem, kjer bode praznoval v frančiškansk cerkvi vstajenje. Ta cerkva stoji na grobu Davidovem in je pomenljiva, ker so tu apostoli opravljali popožnosti svoje. Pri vходу v Jeruzalem pozdravljen bode cesarjevič s streli in iz ondotnega svetišča vihrala bode zastava avstrijska.

— Mržnja Nemcev do Slovanov kaže se povsod, tudi v znanstvenih knjigah. Tako med drugim piše Hartman v 47. snopiču „Naturkräfte“, Darwinismus na strani 128 in 129: „Der Affenmensch ist es daher, den man jetzt ernstlich sucht. Aber wo ihn finden? Soll man ihn unter den verkommenen vielfach auf Bäumen hausenden Papicas der Durga-Strasse aufspüren? — Oder etwa unter den Zwergvölkern Afrikas, den Obongo, Babongo, Akka und Buchmännern? Kaum eigneten sich wohl Völker weniger zu derartigen Annahmen, als gerade die hier Gebanten. Will man ferner den riesigen, dürrghedrigen Nigritier vom weissen Nil als Abkömmlinge des Menschenaffen hinstellen, das wäre wohl sehr verfehlt. Denn wenn ein solcher spindeldürrer Schwarzer guter Mast unterliegt, dann erwächst aus ihm ein wohlgestalteter Hüne der weiter vom Affen entfernt steht, als manche Europäer verkümmerten Geschlechtes, z. B. die Čičen des Karstgebirges und Angehörige slavischer Nationalität.“ — K takim opazkam ni potreba nobene posebne razkaze.

— Zapisniki Napoleonovi. Vdova Napoleonna III., bivša carica Evgenija, mishi izdati dnevnik, ktere ga je pisal Napoleon za vladanja svojega; obsegalo bode to delo več zvezkov. Razen tega izdala bode carica tudi životopis svoj in zgodovino smrti princa Ljudevita Napoleona.

— Vojaška statistika. V dejanski službi ima Avstrija zdaj 271 474 vojakov, in

sicer v Cislajtani 158.698, na Ogerskem in Hrvaškem 84.339, v Bosni pa 28.000, nekaj pa na morji. Za nemško govoreče se jih je vpisalo 97.753, madjarski jih govori 46.216, češki 45.748, hrvaški (srbski) 20 671, poljski 19.678, rusinski 18.557, rumunski 11.281, slovenski 7901, italijanski 3669. Iz teh števil se pa nikakor ne more povzeti pravo razmerje narodov, pri vojaštvu zastopanih. Kajt nobene dvombe ni, do se najbrž vsi častniki vpisali kot nemško govoreče, akoravno so po rodu morda Slovani; ker pa pri vseh polkih tudi veliko število podčastnikov nemški zna, verjetno je, da se je tudi od teh mnogo vpisalo za Nemce. Število Nemcev je tedaj gotovo pretirano. Vkljub tem neugodnim razmeram našlo se je Slovanov 112.555, Nemcev pale 97.753. Madjarov je le za 468 več, ko Čehov; ker so pa Čehi vsled odpadništva gotovo mnogo zgubili, Madjari pa brez dvoma pridobili, sme se trditi, da je pri vojakihi več Čehov, nego Madjarov. Rumunskih vojakov je 11.281, tedaj le 3.380 več ko Slovencev, po številu rumunske narodnosti (okoli 3 milijone) moralo bi do 20.000 rumunskih vojakov v službi biti. Po deželah, kjer so vajaki doma, kažejo se sledeče številke:

Iz Ogerskega je doma 93 998 vojakov, iz Česke 45754, iz Galicije 39.185, iz Morave 16.764, iz Hrvatske 15.418, iz dolnje Avstrije 14.965, iz Štajerske 9021, iz Primorja 5352, iz Šlezije 4681, iz gorenje Avstrije 4637, iz Bukovine 4368, iz Kranjske 3768, iz Tirolov 3693, iz Dalmacije 3041, iz Koroške 2658, iz Solnograda 2506, iz Bosne 1186, iz Nemčije 320, iz Italije 88, Švice 24, iz drugih dežel 36. Iz tega je razvidno, da nam dajejo nemške dežele menj vojakov, ko slovenske: Hrvatska ima polovico menj prebivalcev, ko dolnja Avstrija, pa ima več vojakov; Kranjska je veliko manjši od Tirolske, pa ima več vojakov v službi; Primorska ima menj prebivalcev, pa več vojakov, ko gorenja Avstrija. Če štejemo gorenjo in dolnjo Avstrijo, Solnograško, Štajersko, Koroško, Tirolsko in Šlezijo za nemške dežele (kar pa niso, ker so poslednje štiri že mešane), štejemo iz njih vseh vkup le 42.161 vojakov. Neumljivo nam je toraj, kje so tistih 97.000 Nemcev v dobili! Po veri je bilo med vojaki katolikov 197.000, zedinjenih Grkov 24.000, pravoslavnih 17.000, protestantov 24.000, judov 7600, turške vere pa 328. Brati in pisati jih zna 69 od sto. Če pogledamo mesta, kjer je največ vojakov vmeščenih, nšli jih bomo največ: na Dunaji 20 703, v Pešti 9145, v Pulji 7695, v Pragi 6505, v Levovu 6324 in v Krakovem 6267. Potem pridejo Gradec, Brno, Olomuc, Theresienstadt, Josefstadt, Hermannstadt, Temešvar, Linec, Požun, Komorn, Karolinenthal, Trst in Celovec. Ljubljano so potisnili med manjše mesta; morda bo potem bolje, kedar dobomo novo kosarno.

Ravno kar je od znanega pisatelja „Dušne pomoči“ i. dr. na svitlo prišla molitvena knjiga

## „Nebeški kruh“

namenjena udom bratovščine vednega češčenja presv. Rešnjega Telesa.

Ker je bratovščina na Kranjskem mnogo razširjena in se zraven še dober namen doseže: podpora deške sirotišnice, je upati, da bode z njo mnogim ustrezno.

Dobiva se z zlatim obrezkom po 1 gld., vsa v usnji po 90 kr., v platni po 75 kr. in na pol v usnji po 70 kr.

v katol. bukvarni.